

עליו לא רק מתוך העניין במקום שלפניהם, אלא מתוך עניינים שבמקומות אחרים בתלמוד. הם מקשים על רש"י בכל מקום שאין הדברים נראים להם, לפעמים מביעים תמיהה על פירושו, או קובעים שפירושו אינו מתיישב על-פי מה שכתב במקום אחר בתלמוד, לפעמים מצביעים על פירוש נוסף, או מוסיפים הסבר על פירוש רש"י. דרכם של תוספות לדקדק אחרי פירושי רש"י, כמו שעשו האמוראים אחרי התנאים, כפי שכתב רש"י:

שהאמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה (נדה ז, ב, ד"ה הא קמ"ל).

דרכם של תוספות ללבן את פירושי רש"י עד תום. הם מקשים גם על סמך מועט, והם מסיקים מסקנות ומשערים השערות ועל פיהן הם דנים ומלבנים ומבהירים את לשונות רש"י וכוונותיו.

פלפולי התוספות מקופלים בפרש"י

התוספות, בעלי הפלפול והליבון של הסוגיות, "המשיכו" את פירושי רש"י, העמיקו את הסברות ואת ביקורת הפשט עד הגיעם לכלל ודאות ממשית. במקומות רבים שבהם הקשו בעלי התוספות על רש"י, כבר רמז להם רש"י עצמו בפירושו והראה דרך ישובם ברמז מרמיזותיו. כבר אמרו קדמונים, שפלפוליהם של בעלי התוספות מקופלים וחבויים בדברי רש"י. רש"י חש כבר לפני בעלי התוספות את רוב הקושיות ותירוצן מוסתר בקיפולי דבריו.

פירושי רש"י שנבלעו בתוספות

בעלי התוספות הכניסו רבים מפירושי רש"י לתוך תוספותיהם בלי לציין שאלה פירושי רש"י. כתלמידיו הנאמנים, הרגישו עצמם רשאים להביא מדברי רבם ופירושו אף בלי לציין זאת. באופן זה שובצו מאות מפירושי רש"י בתוספות ברחבי התלמוד מבלי להשאיר עקבות שאלו הם דברי רש"י:

רש"י: "אלא מטין על צדיהן" (ברכות לד, ב, ד"ה דמצלו) - והתוספות פירשו שם: "פירוש שהיו מטין על צדיהן" (שם, תד"ה חזינא).

רש"י: "והלכתא וכו' לא גרסינן ומה"ג הוא" (ברכות לו, א) - והתוספות כתבו שם: "והלכתא שכתוב בספרים לא גרסינן דלשון ה"ג הוא" (שם, תד"ה והלכתא).

רש"י: "שלא שמע הברכה אלא ששמע שעונין אמן והא דאמרי' בהחליל שבאלכסנדריא של מצרים היו מניפים בסודרים וכו' הנהו מידע ידעי וכו' שלא היו שומעים את הקול" (ברכות מז, א, ד"ה יתומה). רש"י מאריך כאן, מקשה